

RG-1991-546

Instans	Frostating lagmannsrett – Kjennelse.
Dato	1990-10-18
Publisert	RG-1991-546
Stikkord	Krav om midlertidig forføyning ved leveringsnektelse av elektrisk strøm – tvangfullbyrdelsesloven § 262 og avtaleloven § 36 .
Sammendrag	<p>A skyldte et E-verk kr. 30.000,- for levert strøm. Han hadde ikke økonomisk evne til å betale hele beløpet med en gang og hadde tilbudt E-verket en nedbetalingsordning av gjelden – noe E-verket hadde avslått og deretter stengt strømleveringen til A. Lagmannsretten anså sperring av strøm som et meget sterkt betalingspress og det forelå monopolmisbruk dersom sperring av strøm førte til urimelige virkninger for abonnenten. Det måtte derfor utvises rimelig skjønn ved bruk av så drastiske virkemidler. Hvor det var evnen og ikke viljen til å betale som sviktet måtte andre hensyn enn graden av mislighold legges til grunn for rimelighetsvurderingen og abonnentens behov for den avtalte ytelse måtte i større utstrekning enn ellers veies mot leverandørens behov for oppfyllelse. E-verket ble etter dette pålagt umiddelbart å levere strøm til A.</p> <p>Henvisninger: Tvangfullbyrdelsesloven. (1915) §262 Avtaleloven (1918) §36</p>
Saksgang	Kjennelse 18. oktober 1990 i sak nr. 90-493 K Om rettskraft
Parter	A (advokat Børge Jørgensen-Dahl v/advokatfullmektig Ole M. Erikstad) mot Trondheim Elektrisitetsverk (kommuneadvokaten v/ advokat Kari Messelt Ekker).
Forfatter	Lagdommerne Randi Grøndalen, Mats Stensrud og kst. lagdommer Terje Skjønhsals.
Henvisninger i teksten	Straffeloven (1902) §257, §392 Tvistemålsloven (1915) §172, §180, §403 Tvangfullbyrdelsesloven. (1915) §248, §249, §258, §263, §266, §268 Prisloven. (1953) §23 Dekningsloven (1984) §2-3 Inkassoloven (1988) §8

Saken gjelder begjæring om midlertidig forføyning, jfr. [tvangsfullbyrdelseslovens § 262](#) nr. 2.

A skylder Trondheim Elektrisitetsverk ca. kr. 30.000,- for privat strømforbruk gjennom lengre tid. Av den grunn nekter E-verket strømlevering til A's bolig. A har tilbudt E-verket en nedbetalingsordning, som imidlertid er avslått. E-verket vil ikke påkoble strømmen før hele gjelden er betalt samt bankgaranti stilt for fremtidig levering. For å få strøm har A den 16. august 1990 begjært midlertidig forføyning. Kravet går ut på at Trondheim E-verk, under forutsetning av en rimelig avtale om nedbetaling av eksisterende gjeld, umiddelbart plikter å levere ham elektrisk kraft. Ved Trondheim namsretts kjennelse av 20. august 1990 ble ikke begjæringen tatt til følge.

A har den 24. august 1990 påkjært namsrettens kjennelse. Kjæremålet retter seg mot namsrettens rettsanvendelse. Kommuneadvokaten har inngitt tilsvar på vegne av Trondheim Elektrisitetsverk den 12. september 1990.

A har i det vesentlige gjort gjeldende:

Gjelden er erkjent. Han er imidlertid ute av stand til å betale hele gjeldsbeløpet på en gang, og han er ute av stand til å stille bankgaranti. E-verket må godta en nedbetalingsordning for den forfalte strømrregningen, samtidig som han betaler for nye fremtidige leveranser. Han mangler ikke vilje til å betale slik E-verket krever, men evne. Han har en meget vanskelig økonomisk situasjon etter personlig konkurs og tvangsauksjon over boligen.

Den monopolstilling E-verket har og muligheten til å stenge strøm i inkassosituasjoner må benyttes med varsomhet. Namsretten har ikke gått inn på den nødvendige skjønnsvurdering ved sin avgjørelse. Selv om strømleveransen bygger på avtale og A slik har akseptert leveringsvilkårene, må forholdet ses som inkasso. Det er feil av namsretten å se forholdet fra en rent avtalerettslig synsvinkel. Strøm er en nødvendig del av det daglige liv, og det kan ikke være riktig å stille så strenge krav til betaling som E-verket gjør før påkobling. Lovligheten av slik leveringsnektelse må avhenge av rimelighet og bruk av rimelige metoder.

A viser til [inkassolovens § 8](#) annet ledd, [dekningslovens § 2-3](#) samt prislovens [§ 23](#).

A inngikk avtale om leie av hus for ett år fra august 1990, etter at boligen var fraflyttet etter tvangsauksjon. E-verket ga utleier beskjed om at det ikke var aktuelt å overføre strømaabonnementet til A, hvorfor leieavtalen ble hevet. A og familien har derfor nå problemer med å skaffe seg husrom overhodet.

E-verkets alternativ er å levere strøm til A, samtidig som det etableres en nedbetalingsordning for den gamle gjelden. E-verket løper svært liten risiko ved dette, i og med at man fortsatt har stengningsretten i behold i henhold til leveringsvilkårene dersom den nye avtalen ikke overholdes.

Ved rimelighetsvurderingen må det legges vekt på at det er A's langvarige betalingsproblemer som er årsaken til misligholdet, og iSide 548særdeleshet de ulemper mangelen på strøm har skapt for A og hans familie.

A har nedlagt slik påstand:

- «1. Trondheim Elektrisitetsverk plikter under forutsetning av en rimelig avtale om nedbetaling av eksisterende gjeld, umiddelbart å levere elektrisk kraft til A.

2. Trondheim Elektrisitetsverk dekker sakens omkostninger.»

Trondheim Elektrisitetsverk gjør gjeldende at namsrettens kjennelse er riktig når den er kommet til at leveringsnektelsen er lovlig, idet A har hatt rimelig tid til å betale gjelden og han tidligere har akseptert E-verkets leveringsvilkår.

Trondheim E-verk har i sine leveringsbetingelser hjemmel for å nekte videre levering til abonnent som ikke har gjort opp gammel gjeld. A fikk regningen i april 1988. Han hadde da urettmessig tilegnet seg strøm helt siden konkursåpning i 1984, og han har også etter at strømmen ble avstengt etter rutinekontroll i 1988 gjort gjentatte ganger påsatt anlegget.

Det er riktig at A sommeren 1988 anmodet om å få strømmen påsatt mot å betale i avdrag, men at E-verket avslo dette. Hovedregelen er at anlegg som er stengt på grunn av manglende betaling som regel ikke vil bli tilknyttet på ny før all gjeld er betalt. Hvor abonnenten har vanskelig for å betale hele beløpet med en gang, blir det ofte ordnet med en avdragsordning. Dette blir imidlertid som hovedregel ikke akseptert ved strømtveri.

A må selv ta konsekvensen av den ulovlige koblingen han har foretatt, og det bestrides at det på denne bakgrunn er urimelig at E-verket da ikke kobler til strømmen før all gjeld er betalt. Det bestrides at generalklausulen i [inkassolovens § 8](#) annet ledd er aktuell i dette tilfelle. Det vil være høyst urimelig dersom E-verket skal måtte fortsette å levere strøm, da man på denne måte sannsynligvis aldri vil få innkassert det misligholdte beløp. Heller ikke kan man se at [dekningslovens § 2-3](#) får anvendelse i dette tilfelle, likedan ikke [prislovens § 23](#). Når A ikke betaler for strømleveransen må det være en naturlig konsekvens at dette ikke lenger leveres, hvilket ikke kan betraktes som et urimelig forretningsvilkår.

Trondheim Elektrisitetsverk har nedlagt slik påstand:

«1. Namsrettens kjennelse stadfestes.

2. Trondheim Elektrisitetsverk tilkjennes saksomkostninger.»

Lagmannsretten bemerker:

Trondheim namsrett har truffet avgjørelse uten å gjøre begjæringen kjent for Trondheim E-verk og uten muntlig forhandling. Ifølge [tvangsfullbyrdelseslovens § 263](#) annet ledd skal avgjørelse bare i påtrengende tilfelle treffes uten muntlig forhandling. Mot en nektelse av midlertidig forføyning vil imidlertid kjæremål være rettsmiddelet, jfr. [tvangsfullbyrdelseslovens § 268](#), jfr. [§ 249](#) annet ledd. Lagmannsretten har full kompetanse i saken, og det antas at de vanlige regler for kjæremålsretten gjelder, jfr. [tvistemålslovens § 403](#). Da faktum er uomtvistet er det ingen grunn til muntlig forhandling.

Hovedkravet i saken er at Trondheim Elektrisitetsverk plikter å levere strøm til A samtidig som E-verket må akseptere en nedbetalingsordning for eksisterende gjeld. Spørsmålet om E-verket kan nekte strømlevering til A er et omtvistet rettsforhold mellom partene. Etter [tvangsfullbyrdelseslovens § 268](#), jfr. [§ 248](#) må A sannsynliggjøre sitt krav og forføyningsgrunn. Hvor det kan antas at abonnenten har krav på å få gjenopptatt strømleveringen ved tilkobling kan E-verket pålegges å foreta dette ved midlertidig forføyning etter [tvangsfullbyrdelseslovens § 262](#). Det vises til avgjørelse inntatt i [RG-1962-338](#) flg.

E-verkets rett til å stenge en abonnent ute fra den avtalte ytelse hjemles i de standardiserte kontraktsbetingelser for levering av elektrisk energi. Ifølge de någjeldende leveringsbetingelser pkt. 9.3 kan E-verket koble fra abonnentens anlegg blant annet hvis abonnenten ikke betaler et berettiget krav etter å ha fått skriftlig krav og varsel om frakobling, eller abonnenten forsøker å tilegne seg kraft urettmessig. Tilsvarende hjemmel for å nekte videre levering fantes i de leveringsbetingelser (§ 11) som gjaldt frem til 1. januar 1990.

I dagens teknologiske samfunn er man nærmest helt avhengig av strøm. Dette er en nødvendig del av husholdningen i så å si ethvert norsk hjem. Strøm til privat bruk kan karakteriseres som et primærbehov – uten strøm går det utover såvel matlagning, som nødvendig hygiene og oppvarming av husvære. Det er åpenbart at leveringsnektelsen er til vesentlig ulempe for A og hans familie.

Det er et akseptert utgangspunkt at de avtalte leveringsvilkår gjelder, slik at abonnenten ikke har krav på strøml levering så lenge han ikke betaler. E-verket kan «fryse» sin prestasjon inntil mottaker gjør opp sin del av kontrakten. Men E-verket står i en faktisk monopolsituasjon og har slik ensidig diktert kontraktsvilkårene. Suspensjonsrett for den part som her står i yterposisjon gir stor makt, og spørsmålet vil være om debitor likevel må være foruten den ytelse som det skyldige oppgjør skulle være betaling for.

Strømsperring virker som et meget sterkt betalingspress, og de avtalte leveringsbetingelser må tolkes og praktiseres på forsvarlig måte. Det vil bli bedømt som monopolmisbruk dersom strømsperring fører til urimelige virkninger for abonnenten. Det må utvises rimelig skjønn under utøvelsen av så vidt drastiske virkemidler. Det vises her til Kai Krüger «Pengekrav» 380-381 samt G. Guttormsen «Elforsyningskontrakten» (1968) 201 flg.

Spørsmålet vil være hvor langt leverandøren kan gå i utøvelse av stengningsretten – om tilbakeholdet er for strengt overfor debitor etter en totalvurdering i det konkrete tilfelle. Avtalevilkår kan rimelighetsprøves etter [avtalelovens § 36](#).

Hva gjelder temaet rimelighetsvurdering med grunnlag i [avtalelovens § 36](#) vises til Bjørnar Eirik Stokkans avhandling «Kontraktsfestet stengningsrett for strøm og telefon», Det juridiske fakultets skriftserie nr. 15 (Universitetet i Bergen).

Her er det svikt i abonnentens betalingsevne som forårsaker misligholdet, ikke betalingsviljen. Hvor det er evnen som svikter må andre hensyn enn graden av mislighold ligge til grunn for rimelighetsvurderingen. Abonnentens behov for den avtalte ytelse må i større utstrekning enn ellers veies mot leverandørens behov for oppfyllelse.

E-verkets krav gjelder uomtvistet forfalt gjeld, men i en slik størrelsesorden at A ikke makter å reise beløpet under ett. A vil imidlertid betale for den strøm han har forbrukt. Han er nå skyldig et meget stort beløp til E-verket og han har urettmessig tilegnet seg strøm – noe den vesentligste del av regningen omfatter. Bakgrunnen for dette og at kravet derfor i det hele tatt har oppstått vil etter lagmannsrettens oppfatning være av sentral betydning.

Det hele startet da A i 1984 gikk personlig konkurs. Han sto da til rest med en strømr regning på kr. 7.045,30 pluss sluttregning på kr. 763,70. Kravet ble anmeldt i konkursboet, men samtidig stengte E-verket strømmen hos ham med krav om at regningen måtte betales før strømmen ble tilkoblet. Den gamle gjelden kunne han imidlertid vanskelig gjøre opp under konkursbehandlingen. Konkursrettslige regler setter

skranke på bruken av det tvangsmiddel stengningsretten innebærer. E-verket har ikke rett til å bruke dette tvangsmiddel for å å sette seg i en gunstigere stilling enn boets øvrige kreditorer. Så lenge konkursen varer må E-verket finne seg i å konkurrere om dekning i boets masse.

Lagmannsretten finner det sannsynlig at avstengningen i 1984 var urettmessig, jfr. Høyesteretts dom inntatt i [Rt-1931-882](#) flg. I denne saken gjaldt det avstengning av strøm til et akkordbo, og førstvoterende uttalte blant annet:

«Elektrisitettsverkets fordring paa betaling for strøm levert før akkordforhandlingens aapning har hverken fortrinnsrett eller panterett. Verket har hatt adgang til at gjøre fortsatt levering avhengig av at der blev betalt fullt ut for strøm levert efter akkordforhandlingens aapning. Men det har ikke hatt rett til at bruke avstengning av strømmen som middel til at søke fremtvunget full betaling av sitt tilgodehavende for tidligere strømlevering.»

Det vises for øvrig til dom avsagt av Vesterålen herredsrett inntatt i [RG-1958-327](#) flg. samt til G. Gundersen «Elforsyningskontrakten» 210.

A fikk heller ikke sosialhjelp til å betale strømregningen med den begrunnelse at man i så fall ville forfordle kreditorene. Etter dette har A sannsynligvis i nød tilegnet seg strøm ved at han selv påkoblet seg anlegget.

Ved Trondheim byretts dom av 16. februar 1990 er A dømt etter [straffelovens § 392](#) første ledd for rettsstridig å ha tappet strøm til sin bolig fra 1984 til 1988, men han er ikke dømt for strømtveri etter [straffelovens § 257](#). Det heter i rettens premisser blant annet at A uimotsagt hevdet at han i 1984 forsøkte å få i stand en ny avtale med E-verket. Dette ble avslått.

E-verket uttaler i brev 24. november 1988 til Stortingets ombudsmann for forvaltningen blant annet:

«Ved rutinekontroll av stengte anlegg 30. mars 1988 viste det seg at dette anlegg (A's) var tilkopleet og at det hadde påløpet et forbruk tilsvarende en avgift på kr. 26.942,60 etter 10. juli 1984. Anlegget burde nå ha vært stengt på nytt og herr A anmeldt for strømtveri. I stedet ble det sendt ham regning på beløpet. Stengevarsel måtte sendes og stengning ble foretatt 7. juni 1988. Herr A tok da kontakt med elektrisitettsverket og anmodet om å få strømmen påsatt mot å betale i avdrag. Dette ble avslått.»

Av saksdokumentene forstår lagmannsretten det slik at A etter 1988 installerte et bensinaggregat i huset, men slike aggregat er underlagt elektrisitetstilsynets kontroll og gassutvikling fra det konkrete anlegget indikerer at det ikke er forsvarlig å bruke dette.

A har tilbudt E-verket en avbetalingsordning for det han skylder E-verket, samtidig som han betaler de fremtidig/løpende abonnementsforpliktelser. E-verket har imidlertid avslått en slik avdragsordning. Som regel ordner E-verket uoppgjorte mellomværender med en avdragsordning for abonnenter med sviktende betalingsevne. Når dette nektes i A's tilfelle antar lagmannsretten at E-verket utøver en rigid praktisering av leveringsvilkårene.

Lagmannsretten finner det sannsynlig at ordninger på et tidligere stadium ville ha avverget den oppsamling av gjeld og de avstengninger som senere har funnet sted. A's betalingsmislighold er sannsynligvis vesentlig forårsaket av E-verkets handlemåte og forskjellsbehandling. Lagmannsretten anser det urimelig at ikke A får adgang til en

behovsprøvd avbetalingsordning for restanse i likhet med andre abonnenter med betalingsproblemer.

På bakgrunn av ovennevnte finner lagmannsretten at A har sannsynliggjort krav på levering av strøm, samt at vilkårene for midlertidig forføyning er til stede etter [tvangsfullbyrdelseslovens § 262](#) nr. 2. Den vesentlige ulempen det er å være foruten strøm avverges gjennom etablering av en midlertidig ordning, slik at Trondheim Elektrisitetsverk nå pålegges å gjenoppta strømlevering til A.

Det gitte pålegg om tilkobling gjelder selvfølgelig under forutsetning av rettidig betaling av fremtidige strømleveranser. Eventuelle fremtidige betalingsmislighold vil på nytt grunnlag kunne gi E-verket rett til å avstenge strømmen.

Når det gjelder forfalt gjeld for tidligere strømleveranser, har ikke lagmannsretten tilstrekkelige opplysninger til å fastsette en nedbetalingsordning, og det er heller ikke naturlig å gjøre dette i forbindelse med den midlertidige forføyning.

Trondheim E-verk vil etter [tvangsfullbyrdelseslovens § 268](#), jfr. [§ 258](#) ha anledning til å kreve fastsatt en frist for A til å reise tvist om forholdet. E-verket vil imidlertid også selv kunne gå til negativt fastsettelsessøksmål. I medhold av [tvangsfullbyrdelseslovens § 266](#) finner retten å burde begrense den påbudte tilkobling til 1. oktober 1991, da hovedkravet bør være avgjort – enten ved en avtalt ordning eller gjennom rettslig avgjørelse. Sakens art tilsier at det ikke er naturlig å gjøre forføyningen avhengig av sikkerhetsstillelse fra A's side.

Kjæremålet har ført frem, og lagmannsretten finner at Trondheim E-verk må dekke A's saksomkostninger for lagmannsretten i henhold til [tvistemålslovens § 180](#) annet ledd, jfr. [§ 172](#) første ledd. Etter sistnevnte bestemmelse må Trondheim E-verk også dekke A's saksomkostninger for namsretten. For lagmannsretten fastsettes omkostningene skjønnsmessig til kr. 2.800,-, hvorav salær kr. 2.000,- og gebyr kr. 800,-, for namsretten tilsvarende til kr. 2.800,-, hvorav salær kr. 2.000,- og gebyr kr. 800,-. De tilkjente saksomkostninger utgjør følgelig samlet kr. 5.600,-.

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

1. Trondheim Elektrisitetsverk pålegges umiddelbart å levere strøm til A.

Forføyningen varer til 1. oktober 1991.

2. I saksomkostninger for namsrett og lagmannsrett betaler Trondheim Elektrisitetsverk til A samlet kr. 5.600,- – kronerfemtusensekshundre – innen 2 – to – uker fra kjennelsens forkynnelse.